

DÜNYA ET PİYASASI 2023-2032 GÖRÜNÜMÜ

*Hazırlayan: Dr. Kenan Keskinliç
Araştırma ve Piyasa Geliştirme Müdürlüğü
İzmir Ticaret Borsası*

Bu rapor; Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) işbirliğinde hazırlanan ve 2023-2032 yıllarını kapsayan “Tarımsal Görünüm” çalışmasından derlenmiştir. Rapor; devam eden ekonomik risk ve belirsizlikler ile yüksek üretim maliyetleri dikkate alınarak ulusal, bölgesel ve küresel düzeylerde et piyasasının on yıllık değerlendirmesini sunmaktadır.

Özet

Tarımsal girdi fiyatlarında son iki yılda yaşanan artış, küresel gıda güvenliğine ilişkin endişeleri artırmıştır. Özellikle artan gübre maliyetleri gıda fiyatlarını arttırmaya devam etmektedir. Yapılan istatistiki tahminlere göre, gübre fiyatlarındaki her %1'lik artış için tarımsal emtia fiyatlarının %0,2 artacağı tahmin edilmektedir. Bu artış ağırlıklı olarak bitkisel üretimi etkileyecek gibi görünse de dolaylı olarak karma yeme dayalı olan hayvancılık faaliyetlerini de etkileyecektir.

Küresel çapta canlı hayvan üretiminde %1,3'lük yıllık büyüme tahmin edilmektedir. Bu büyümenin ana nedeni daha etkin sürü yönetimi ve hayvan başına verimlilikteki iyileştirmelerden kaynaklanacaktır.

Çalışma, önümüzdeki on yılda %7,6 oranında artması öngörülen tarımsal sera gazı (GHG) emisyonlarının önemini de vurgulamaktadır. Küresel düzeyde sera gazı emisyonlarındaki artışın, önceki on yıldan ve tarımsal üretim kaynaklı %12,8'lik artıştan daha düşük olacağı tahmin edilmektedir. Bu da tarımsal üretimin baskılanacağı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, Paris Anlaşmasında belirtildiği gibi, özellikle tarımsal sera gazı emisyonlarındaki artışın %80'ini oluşturduğu tahmin edilen hayvancılık sektörünün iklim değişikliğinin azaltılmasına katkı sağlaması amacıyla geliştirilen sera gazı azaltıcı uygulamaları benimsemesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

2023-2032 Dönemi Dünya Et Pazarı Öngörülleri

- Önümüzdeki on yıllık periyodun ilk yıllarında küresel enflasyonun talepteki büyümeyi azaltacağı tahmin edilmektedir. Hâlihazırda yüksek olan ve artmaya devam eden üretim maliyetleri ve yetersiz gelir artışları nedeniyle et talebinin büyümesi beklenenin altında kalacaktır. Satın alma gücünün düşmesi tüketicileri daha ucuz etlere yönlendirmekte, restoran ve benzeri ev dışı gıda harcamalarının azalmasına yol açmaktadır.
- 2032 yılına kadar kişi başına ortalama küresel et talebinin %2 artması beklenmektedir. Orta gelirli ülkelerdeki tüketim artışı bu artışta önemli bir paya sahip olacaktır. Yüksek gelirli ülkelerde harcanabilir gelir artışı artık et tüketimindeki değişikliklerin ana belirleyicisi değil. Bunun yerine, insan sağlığı, çevresel etkiler ve hayvan refahı ile ilgili endişeler, bu ülkelerdeki tüketici taleplerini et çeşitleri arasında kaydıran (örneğin kırmızı et yerine beyaz et) veya genel et talebini azaltan bir diyeteye geçmeye itmektedir.
- Ekonomik büyümenin, kentleşmenin ve fast-food (hazır yiyecekler) endüstrisinin büyümesinin ilerlediği orta gelirli ülkelerde, tüketicilerin et tercihlerinde daha önemli değişiklikler bekleniyor. Düşük gelirli ülkelerde, yüksek nüfus artışının, daha yüksek et tüketiminin ana itici gücü olmaya devam etmesi bekleniyor.

- Hayvan yetiştiriciliği, yönetimi, altyapılar ve teknolojideki sürekli iyileştirmelerin etkisiyle küresel hayvancılık faaliyeti, özellikle üst-orta gelirli ülkelerde üretimin artmasına katkı sağlayacak. Küresel et üretimi, ağırlıklı olarak kümes hayvanı etindeki büyüme ve domuz etindeki önemli artıştan kaynaklanacak.
- Küresel et ticaretinde Çin'in et ithalatı azalma eğilimine devam edecek. Öte yandan İran, Rusya Federasyonu, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Vietnam ve özellikle Latin Amerika ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkede artan yerli üretimin orta vadede et ithalatındaki büyümeyi baskılaması muhtemeldir. Sonuç olarak, küresel et ticaretinin, son on yılda olduğundan çok daha yavaş bir şekilde yılda yalnızca %0,7 büyüyeceği tahmin edilmektedir.
- Et sektörü; değişen tüketici tercihleri, halk sağlığı endişeleri, iklimsel etkiler, uluslararası ticaret politikaları ve hayvan refahı endişeleri dahil olmak üzere çeşitli belirsizliklerle karşı karşıyadır. Et talebi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde makroekonomik koşullara duyarlı olmaya devam ediyor. Arz tarafında, Afrika Domuz Vebası (ASF) ve Kuş Gribi (AI) gibi son zamanlardaki hayvan hastalıkları tedarik zincirlerini bozdu ve çok sayıda hayvanın itlaf edilmesine neden oldu. Bu salgınlar ayrıca halk sağlığı endişeleri nedeniyle ticaret kısıtlamalarına ve et ürünlerine olan talebin azalmasına neden oldu. Hayvan hastalıklarıyla ilgili belirsizlikler, sektörün sürdürülebilirliğini sağlamak için biyogüvenlik önlemlerine ve etkili tedavilere yatırım yapma konusunda hükümet ve endüstri paydaşlarını bir araya getirmektedir.

Pazar Trendleri

Sınırlı arz nedeniyle uluslararası piyasa fiyatları yükseliyor. Hayvan hastalıkları, artan girdi maliyetleri ve aşırı hava olayları dahil olmak üzere çeşitli faktörler sektörel büyümeyi sınırladı. Genişleme, esas olarak Asya'daki artan üretimden, özellikle de Çin'deki domuz eti üretiminde ikinci yıldaki artıştan kaynaklandı. Kuzey ve Güney Amerika'da üretim nispeten sabit kalırken, Avrupa ve Okyanusya'da geriledi. Bununla birlikte, hayvan hastalıklarından kaynaklanan aksamalar, birçok büyük üretici ülkede et üretimini kesintiye uğratmaya devam ederek ticaret kısıtlamalarına neden oluyor.

2022'de küresel et ihracatı, özellikle Brezilya, Kanada, Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Yeni Zelanda dahil olmak üzere başlıca ihracatçı ülkelerdeki arz eksiklikleri ve yüksek iç talep nedeniyle %3 düştü. FAO et fiyat endeksi, 2022'de bir önceki yıla göre %10 artışla ortalama 118,8'e yükseldi. Bu artışa rağmen, et-yem fiyat oranları düşük kalarak besicilik faaliyetlerinde karlılığı azalttı.

Pazar Tahminleri

Tüketim:

Dünya çapında kümes hayvanları, domuz eti, sığır eti ve koyun eti tüketiminin 2032'ye kadar sırasıyla %15, %11, %10 ve %15 büyümesi beklenmektedir. 2032 yılına gelindiğinde tüm et kaynaklarından tüketilen proteinin %41'ini kümes hayvanı etinin oluşturacağı, ardından domuz, büyükbaş ve küçükbaş etinin oluşturması bekleniyor. Kişi başına küresel et tüketiminin %2 artması tahmin edilmektedir.

Et tüketimindeki genel büyümenin, Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya ve Çin dışında düşük gelirli ülkelerde, özellikle Hindistan, Pakistan, Filipinler, Vietnam ve Afrika'nın Sahra Altı bölgesinde daha fazla olması bekleniyor.

Sera gazı emisyonlarına önemli bir katkıda bulunduğu algılanan sığır eti üretiminin çevresel etkisi hakkında artan endişeler mevcut. Ek olarak, otlatma ve yem üretimi için arazi kullanımı değişikliklerinden kaynaklanan ormansızlaşma da endişe vericidir. Sonuç olarak, pek çok tüketici sığır eti tüketimini daha az çevresel ayak izine sahip olan kümes hayvanı eti lehine azaltmayı seçmektedir.

Kayıp ve israf

Et sektörüne yönelik küresel perspektifler, tüketicilerin artan taleplerini karşılamak ile çevresel açıdan sürdürülebilir olmak arasındaki ikileme işaret ediyor. Et ve et ürünlerinin üretimi, yılda yaklaşık 3,8 milyar ton CO2 eş değerinde çevreyi önemli ölçüde etkilemektedir. Bu durum, et sektörünün sürdürülebilirliği ve tüketici talebi ile çevresel sürdürülebilirliği dengeleme ihtiyacı konusunda artan bir endişeye yol açmıştır.

Et sektörünün sürdürülebilirlik çözümlerinden biri, et ürünleri için geçerli olan gıda kaybı ve israfını azaltmaktır. Düşük gelirli ülkelere kıyasla sanayileşmiş bölgelerde besin zincirinin sonlarına doğru kayıp ve israf artmaktadır. Örneğin Avrupa Birliği'nde gıda zincirinin tüm aşamalarında birlikte ele alındığında et sektöründeki üretimin %23'ünün kaybolduğu ve israf olduğu tahmin edilmektedir.

Üretim

Son yıllarda yüksek yem ve işçilik maliyetleri dünya çapındaki et üreticileri için önemli zorluklar olmuştur. Yem maliyetleri toplam et üretimi maliyetinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Özellikle enflasyon ve faiz oranlarının yüksek kalacağı varsayıldığı durumda, et üreticilerinin faaliyetlerini genişletmeleri zorlaşacaktır. Ekonomik konjonktür finansal riskleri arttırmaktadır.

Kümes hayvanları, et sektörü içindeki hâkimiyetini artıracak ve önümüzdeki on yılda üretilen tüm etlerin yaklaşık yarısını oluşturacaktır. Brezilya ve Amerika Birleşik Devletleri

gibi yem-tahıl fazlası olan ülkelerde kümes hayvanı üretimi hızla artacaktır. Hindistan, Türkiye ve Endonezya'da kümes hayvanı endüstrisi, öncelikle artan hayvansal protein talebi ve fırıncılık ve şekerleme sektörlerinde yumurta kullanımının artması nedeniyle tarım sektörünün en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olmaya devam edecek. Kümes hayvancılığı gerek üretim maliyetleri, gerekse yemden yararlanma oranı ve büyüyen kentsel pazarlara yakınlık açısından diğer et çeşitlerinin üretimine göre avantajlara sahiptir.

Ticaret

Küresel et ticaretindeki büyümenin geçtiğimiz 10 yıla göre yavaşlayacağı ve 2032 yılına kadar %3 artacağı ve tahmin edilmektedir.

Gelişmiş ülkelerin, 2032 yılına kadar küresel et ihracatının yarısından fazlasını (%55) gerçekleştirmesi bekleniyor. Avustralya ve Türkiye'nin, döviz kuru ve yemlik tahıl mevcudiyetinden yararlanarak dünya et ihracatında en önemli artış kaydetmesi bekleniyor. Arjantin, Paraguay ve Tayland gibi diğer geleneksel ihracatçı ülkelerin de küresel et ticaretindeki artışa katkı sağlaması bekleniyor. Avrupa Birliği'nin ihracat payı ise baz yıldaki %18'den 2032'de %15'e gerileyecek.

İthalat talebindeki en önemli büyüme, tüm et türlerinin ithalatının %78'ini oluşturacak olan Afrika'dan kaynaklanmaktadır. Çin hariç Asya, hızla büyüyen et ithalatçısı bir başka bölgedir.

Avustralya ve Yeni Zelanda, küresel koyun eti pazarlarına liderlik etmeye devam edecek. Avustralya'nın, kaliteli restoranlara kuzu ihracatını (daha yüksek değerde) artırması beklenirken, Yeni Zelanda'nın ihracatının düşmesi beklenmektedir. Bu düşüşün temel nedeni koyun yetiştiriciliğinde kullanılan arazilerde yapılan münavebe benzeri uygulamalardır. Diğer taraftan artan ithalat talebinin kaynağı Ortadoğu'da yükselen orta sınıf tüketici olacağı öngörülmektedir.

Fiyat

Küresel et piyasasında fiyatları etkileyen en önemli ülke Çin'dir. Et fiyatlarının şu anda yüksek olmasına rağmen, düşük talep ve yüksek arz koşullarının hakim olacağı görünüm döneminin ilk yıllarında fiyatların hem nominal hem de reel olarak düşmesi beklenmektedir.

Görünüm yıllarının sonuna doğru ise piyasalar arz-talep dengesizliğinden kaynaklanan aksaklıklardan kurtulduğunda et piyasası toparlanmaya yönelecektir. Bununla birlikte, orta gelirli ülkelerde tüketici harcamaları özellikle tavuk eti ve domuz eti için arttıkça, fiyatların reel olarak uzun vadeli düşüş eğilimine geri dönmesi beklenmektedir.

Sonuç olarak, 2032 yılına kadar reel olarak et fiyatlarının 2020-2022 ortalamalarından %10 ila %15 daha düşük olacağı tahmin ediliyor. Ayrıca, uzun dönemde kırmızı et

fiyatlarının domuz eti ve tavuk etine göre giderek daha yüksek olması beklenmektedir. Bunun en önemli nedeni kırmızı et üretiminde verimlilik artışlarının diğer etlere göre daha sınırlı olmasıdır.

Riskler ve Belirsizlikler

Hayvan hastalıkları ve salgınlar et sektöründeki en önemli risk olmaya devam ediyor.

Küresel et sektörü, hastalıklar, çevresel sürdürülebilirlik, tüketici tercihleri, hayvan refahı, halk sağlığı ve ticari anlaşmalarla ilgili endişeleri dikkate alırken, et ürünlerine yönelik artan talebi karşılamada çeşitli belirsizliklerle karşı karşıyadır.

Hayvancılık ve et sektörü genellikle hastalık salgınları nedeniyle ciddi ekonomik risklerle karşı karşıyadır. Hastalık kaynaklı aksamaların ihracat pazarlarının kaybı, hastalıktan etkilenen ülkelere yapılan ithalatın azalması veya sağlık endişeleri nedeniyle tüketici alımlarının azalması gibi sosyo-ekonomik maliyetleri vardır.

İklim değişikliğinin büyükbaş hayvan yetiştiriciliği üzerindeki etkisi, yetiştiricilikte kullanılan yem, su ve diğer kritik kaynakların temin edilebilirliği gibi konular dikkat çekmekle birlikte bu kaynakların önemi giderek artmaktadır. Kuraklık, sel ve aşırı hava olaylarının daha sık görülmesi beklenmektedir. Bu durum verimliliği düşürecek ve üretici maliyetlerini artıracaktır. Tüketici tercihlerindeki değişen ve büyüyen trend, daha sağlıklı ve çevreye duyarlı ürün satın alma yönünde ilerlemekte olup, bu da geleneksel et ürünlerinden uzaklaşmaya ve et endüstrisi için önemli sonuçlara yol açabilecektir. Ayrıca, hayvanlarda görülen antibiyotik direnci gibi sorunlar halk sağlığı endişelerini artmakta olup, hayvancılıkta antibiyotik kullanımının azaltılması baskıları da gündemdedir. Uluslararası ticaret et sektöründe hayati bir rol oynamakta, ticaret politikalarındaki değişiklikler, tarifeler ve ticaret yasakları ulusal ve küresel piyasaları önemli ölçüde etkileyebilir.

Küresel olarak et endüstrisi, iklim değişikliğine yaptığı önemli katkılar nedeniyle sera gazı emisyonlarını azaltma baskısıyla karşı karşıyadır. FAO raporuna göre, hayvancılık sektörü, antropojenik sera gazı emisyonlarının %14,5'inden (yılda 7,1 milyar ton CO₂ eşdeğeri) sorumludur ve bunun başlıca nedeni sığır eti ve süt üretimidir. Et üretimi ve tüketimi (özellikle kırmızı et) büyük miktarda arazi, su ve enerji gibi kaynakları gerektirir. Yüksek miktarda kaynak kullanımı insan sağlığına ve çevreye zarar verebilecek sera gazı emisyonlarına neden olmaktadır.

Hayvancılık endüstrisi, yarattığı emisyonları azaltmak için iyileştirilmiş besleme, gübre yönetimi ve enerji verimliliği gibi sürdürülebilir uygulamaları benimsemesi gerekmektedir. Küresel Hayvancılık Çevresel Değerlendirme Modeli (GLEAM), sektörün emisyon azaltma potansiyelinin yaklaşık %33 (2,5 milyar ton CO₂ eşdeğeri) olduğunu tahmin etmektedir. Bunun başarılması için sürdürülebilir ve iklim dayanıklı hayvancılık sektörünü destekleyen politikaların uygulanması gerekmektedir. Bunun için hükümet ve sektör paydaşları arasındaki işbirliği zorunlu olup amaca ulaşmak için araştırma, teknoloji ve altyapı yatırımlarının artırılması gerekmektedir.